

บทที่ 3

การประกวดราคาจ้างเหมา และปัญหาที่เกิดขึ้น

การสร้างทางหลวง เป็นงานที่มีลักษณะจะต้องจัดทำกันไม่มีที่สิ้นสุด ถึงแม้จะได้สร้างให้เป็นทางชนิดดีเลิศเพียงใดก็ตาม การชำรุดเสียหายจากการเสื่อมสภาพเนื่องจากดินฟ้าอากาศการครบอายุตามที่ได้ออกแบบไว้ และจากการรับใช้งานสนองการจราจรซึ่งมีอยู่ทุกวัน เวลา ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการบำรุงรักษาให้คงสภาพเดิม และปรับปรุงบูรณะให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับจำนวนการจราจรที่มากขึ้น และให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนผู้ใช้อย่างยานบนทาง เหล่านั้นที่ต้องการความสะดวกรวดเร็ว และปลอดภัยยิ่งขึ้น

การก่อสร้างทางชนิดดินนั้นค่าก่อสร้างสูง มีการลงทุนมาก จึงต้องมีการพิจารณาโดยรอบคอบว่าเหมาะสมเพียงใดการเลือกลำดับความสำคัญของทางสายต่าง ๆ ว่าทางสายใดควรลงมือก่อสร้างหรือปรับปรุงบูรณะก็มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเลือกให้ถูกต้อง เหมาะสมกับความต้องการของรัฐบาลและประชาชน เพราะจะต้องอาศัยเงินทุน กำลังคน วัสดุ เครื่องจักรกล และการบริหารงานต่าง ๆ เป็นอันมากจึงมีความจำเป็นจะต้องมีการศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ นำมาใช้ในการวินิจฉัยวางโครงการก่อสร้างบูรณะทางให้ถูกต้องได้ การวางโครงการสร้างทางสำหรับประเทศให้ถูกต้องนั้น มิใช่สิ่งที่ทำได้ง่าย ๆ จะต้องศึกษาภูมิประเทศโดยละเอียดตลอดจนความต้องการของท้องถิ่นโดยอาศัยสถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคม และความต้องการในด้านต่าง ๆ ของประเทศ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับนโยบายระดับชาติซึ่งผู้เขียนจะไม่ขอกล่าวถึง เนื่องจากข้อมูลที่ได้มีจำกัดเกินไปที่จะได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องได้

การสร้างทางหลวงอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และในแต่ละปี กรมทางหลวง จะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการสร้างทางเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันกรมทางหลวงเปิดให้มีการประกวดราคาจ้างเหมาสร้างทางหรือบูรณะทางเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นเพื่อให้การสร้างทางหลวงดำเนินไปด้วยดี ได้ผลงานเป็นที่พอใจแก่ทางราชการและผู้รับเหมาซึ่งจะมีผลต่อต้นทุนการก่อสร้างทางหลวง จึงเป็นการสมควรที่จะศึกษาการประกวดราคาและปัญหาที่เกิดขึ้นในการประกวดราคาจ้างเหมาเพื่อ

เป็นแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนการก่อสร้างทางหลวงต่อไป

การเตรียมงาน

เมื่อทางสายใดได้ถูกคัดเลือกจัดอยู่ในโครงการที่จะต้องสร้างทางขึ้นมาหรือบูรณะ และมีงบประมาณจัดสรรพอที่จะดำเนินการได้ กรมทางหลวงจะดำเนินการขึ้นตอนเตรียมงานดังต่อไปนี้

1. งานสำรวจ

ก. งานสำรวจทั่วไป เป็นการสำรวจพื้นที่ ๆ จะทำการก่อสร้าง สำรวจแนวทางระดับทางเชื่อม ทางระบายน้ำ ข้องน้ำ ระดับน้ำ แนวเขตทาง สิ่งปลูกสร้างสองข้างทางโดยละเอียดตามวิธีการของกรมทางหลวง

ข. งานสำรวจสภาพการเนื่องมาจากน้บนพื้นดิน โดยดูจากสภาพถนนหรือแนวทางในปัจจุบัน ระดับน้ำ ทางไหลผ่านของน้ำและคาดคะเนสภาพถนนหลังดำเนินการแล้วเสร็จจะมีสภาพทางไหลของน้ำอย่างไร

2. งานตรวจสอบสภาพถนนและดินเดิมในบริเวณที่ก่อสร้าง

ก. ตรวจสอบคุณภาพและบันทึกลักษณะโดยละเอียดของดินเดิม ตามวิธีการของกรมทางหลวง

ข. ตรวจสอบคุณภาพลักษณะ และความหนา ของผิวจราจรชั่วคราวเดิม ตามวิธีการของกรมทางหลวง

3. งานออกแบบ โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจตามข้อ 1. และ 2.

ประกวดราคาจ้างเหมา

เมื่อกรมทางหลวงได้สำรวจ และออกแบบทางหลวง และได้มีการจัดสรรงบประมาณแล้ว หน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งหมายถึง กองก่อสร้างทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงพิเศษ หรือกองก่อสร้างทางหลวงจังหวัด จะขออนุมัติจากอธิบดีกรมทางหลวง เพื่อออกประกาศเรียกประกวดราคาจ้างเหมา

ก่อสร้างหรือบูรณะลาดยาง พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการรับของประกวดราคาจ้างเหมา คณะกรรมการเปิดซองประกวดราคาจ้างเหมา คณะกรรมการกำหนดราคากลางของงานที่เปิด เรียกประกวดราคาจ้างเหมา และรายชื่อผู้มีสิทธิซื้อแบบ เมื่อได้รับอนุมัติแล้วหน่วยงานที่รับผิดชอบจะออกประกาศ เรียกประกวดราคาจ้างเหมา

ในประกาศเรียกประกวดราคาจ้างเหมา จะระบุว่า กรมทางหลวง เรียกประกวดราคาจ้างเหมางานประเภทใด ก่อสร้างทางหรือบูรณะลาดยาง ทางหลวงหมายเลขใด ระยะทางจากที่ใด ถึงที่ใด ในการประกวดราคาใช้การปรับระดับราคา (Escalation Factor) เข้ามาในการพิจารณาเพิ่มหรือลดค่างานจ้างเหมา ระบุให้ผู้รับเหมาต้องใช้กรรมกรไทยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของกรรมกรทั้งหมด ต้องทำสัญญาตามร่างของกรมทางหลวง ราคาค่าแบบ วันและเวลายื่นซองประกวดราคา วงเงินค่าค้ำประกัน เงื่อนไขการรับราคา การจ่ายเงินค่างาน การเซ็นสัญญาการรับเงินล่วงหน้า 10 เปอร์เซ็นต์ การหักเงินชดเชย ค่าปรับที่ทำงานเกินกำหนดเวลา การจ่ายเงินเกี่ยวกับงานสะพาน และงานถางป่าขุดตอ (Clearing and Grubbing) การจัดสร้างที่พักชั่วคราว

การเตรียมการประกวดราคาจ้างเหมา

ผู้รับเหมา ซึ่งหมายถึง บุคคลหรือนิติบุคคลที่จัดการหาสัมภาระ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ มาดำเนินการงานให้เสร็จสิ้นไป ที่สนใจจะเข้าประกวดราคาจ้างเหมา จะต้องไปขอซื้อแบบ สำนวนเส้นทาง ตระเตรียมค้ำประกันของประกวดราคาจ้างเหมา ศึกษารายละเอียดส่วนประกอบในใบประกาศเรียกประกวดราคาจ้างเหมา ตลอดจนร่างสัญญา ค่าปรับ และรายละเอียดควบคุมการก่อสร้างท้ายสัญญา เพื่อที่จะให้การเสนอราคาถูกต้อง และสามารถที่จะรับทำงานได้ถ้าหาก เป็นผู้ประกวดราคาได้

การขอซื้อแบบ

เมื่อกรมทางหลวงได้ออกประกาศเรียกประกวดราคาจ้างเหมาและประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิซื้อแบบ ผู้รับเหมาที่มีรายชื่อตามประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิซื้อแบบ และมีความประสงค์จะยื่นซองประกวดราคาจ้างเหมาจะต้องไปขอซื้อแบบใบประกวดราคาพร้อมแบบแปลน และรายละเอียดการก่อสร้างจากเจ้าหน้าที่ของกรมทางหลวงที่มีหน้าที่ขายแบบ โดยจะต้องได้รับการตรวจสอบและอนุมัติจากนาย

ช่างควบคุมโครงการ (Area Engineer) นั้นก่อน จึงจะซื้อแบบได้

ค่าแบบในงานสายหนึ่ง ๆ จะต่างกันออกไป ตามค่างานที่ประมาณไว้ในแผนงาน โดยทางกรมทางหลวงได้ออกคำสั่งที่ บ.3/27/2518 เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ในการคิดราคาค่าแบบงานประกวดราคาจ้างเหมาก่อสร้างและบูรณะทางงานก่อสร้างสะพานและท่อ ลงวันที่ 14 เมษายน 2518 ให้ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ได้วางไว้ ตั้งแต่ วันที่ 15 เมษายน 2518 เป็นต้นไป ซึ่งปรากฏตามเอกสารในภาคผนวก

แบบชุดหนึ่งจะประกอบด้วย ใบประกาศเรียกประกวดราคา หนังสือเสนอราคาจ้างเหมาใบเสนอราคางานจ้างเหมาอื่นประกอบด้วยรายการต่าง ๆ แบบแปลนและรายละเอียดควมการก่อสร้าง กรมทางหลวงจะกำหนดระยะเวลาขายแบบ ซึ่งจะระบุไว้ในประกาศเรียกประกวดราคาจ้างเหมา

การสำรวจเส้นทาง

ตามประกาศประกวดราคาจ้างเหมาของกรมทางหลวง ผู้รับเหมาจะต้องรับผิดชอบงานที่ประกวดราคาได้ในการที่จะจัดหาวัสดุมาใช้ในการก่อสร้าง โดยจะต้องให้ได้คุณภาพและลักษณะตามที่กรมทางหลวงได้กำหนดไว้ แม้ว่าในแบบที่ซื้อมาในทางหลวงแต่ละสายที่เปิดประกวดราคา จะระบุแหล่งวัสดุให้ก็เป็นแต่เพียงการแนะนำเท่านั้น แหล่งวัสดุตามแผนที่แหล่งวัสดุ (Material Location Map) ตามสภาพจริงอาจจะหมดไปแล้วหรือมีอยู่น้อยมาก เพื่อให้การคิดราคายื่นของประกวดราคาจ้างเหมาไม่ผิดพลาดผู้รับเหมาจะต้องมีการสำรวจแหล่งวัสดุ ไปดูสถานที่ก่อสร้างจริง ตลอดจนสำรวจเงื่อนไขตามสภาพทางเดิม ดูทัศนวิสัย ลักษณะภูมิประเทศของเส้นทางที่จะสร้างผ่าน สภาพความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น แรงงาน อัตราการจ้างแรงงาน และความต้องการของแรงงานในท้องถิ่นนั้น ตลอดจนสำรวจถึงความยากง่ายของงานว่าถ้าหากเป็นผู้ประกวดราคาได้แล้ว จะมีอุปสรรคในการทำงานอะไรบ้าง เช่น มีแหล่งน้ำใกล้สายทางหรือไม่ เพราะแหล่งน้ำถือเป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งในการสร้างทาง หรือมีแหล่งดินที่จะเข้าไปทำการระเบิดและย่อยหินได้ เป็นต้น

โดยทั่วไปการสำรวจจะอาศัยแผนที่แหล่งวัสดุ ที่ได้มาจากการซื้อแบบ เป็นเครื่องชี้แนวทางแหล่งวัสดุ สำรวจตามแผนที่ว่าตามสภาพความเป็นจริงแล้วมีวัสดุ เหลืออยู่ปริมาณมากน้อย เพียงพอที่จะ

นำมาใช้ในงานก่อสร้างได้หรือไม่ เพราะเหตุว่าแผนที่แหล่งวัสดุของงานแต่ละสายจะทำการสำรวจไว้ล่วงหน้าเป็นเวลานาน ทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ต้อง ผู้รับเหมาจะทำการสำรวจแหล่งวัสดุเพิ่มเติม นอกเหนือไปจากแหล่งที่ระบุไว้ในแผนที่ ซึ่งอาจเป็นแหล่งที่ใกล้หรือไกลกว่าแหล่งที่ระบุไว้ในแผนที่ การสำรวจจะส่งคนออกไปสำรวจหาแหล่งวัสดุและชุดเจาะนำวัสดุมาทดลองว่าใช้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ของกรมทางหลวงหรือไม่ ผู้สำรวจที่มีความชำนาญและมีประสบการณ์สามารถที่จะอาศัยประสบการณ์ในการหาแหล่งวัสดุโดยสังเกตจากการเจริญเติบโตของต้นไม้ สภาพแวดล้อม ก็สามารถที่จะทราบได้ว่า ณ ที่แห่งนั้นน่าจะมีวัสดุที่ต้องการได้ ชุดเจาะเอามาทดลองว่าเป็นวัสดุที่จะใช้ได้ตามมาตรฐานของกรมทางหลวงหรือไม่ หรือในการสำรวจอาจจะสอบถามจากชาวบ้านท้องถิ่นนั้น โดยปกติวัสดุที่สำคัญในการก่อสร้างทางได้แก่ ดิน ลูกรัง กรวด ทราย และหิน ถ้าวัสดุเหล่านี้อยู่ใกล้เส้นทางที่จะก่อสร้างมากเท่าใด ต้นทุนในงานก่อสร้างจะยิ่งต่ำลง เพราะสามารถประหยัดค่าขนส่ง นอกจากนี้ในการสำรวจแหล่งวัสดุ ผู้สำรวจจะต้องสอบถามราคาซื้อขายพื้นที่ดินไร่นาในบริเวณนั้น เพื่อจะได้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการคิดต้นทุนการก่อสร้าง การสำรวจจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายซึ่งจะมากน้อยแล้วแต่ปริมาณงานของการสำรวจ ต้นทุนในการสำรวจเส้นทางก่อนการประกวดราคา จะประกอบด้วยค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้

ก. ค่าพาหนะเดินทาง ได้แก่ ค่าน้ำมันรถยนต์กรณีใช้รถยนต์ของกิจการ ค่าเช่ารถยนต์ หรือค่าโดยสารรถประจำทาง ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการใช้รถยนต์ ค่าด่านผ่านรถ ฯลฯ

ข. ค่าที่พักอาศัย ได้แก่ ค่าโรงแรม หรือการไปเข้าบ้านพักอยู่ชั่วคราว เพื่อไปสำรวจเส้นทาง ฯลฯ

ค. ค่าแรง ได้แก่ เบี้ยเลี้ยงและเงินเดือนช่วงที่ส่งคนไปทำการสำรวจหรือการจ้างราษฎรในท้องถิ่นให้ช่วยในการสำรวจ

ง. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ได้แก่ ค่าธรรมเนียม ค่าผลทดลองวัสดุกรณีส่งห้องทดลอง ฯลฯ

การวางเงินประกันหรือการค้ำประกัน การประกวดราคาจ้างเหมา

ในประกาศประกวดราคาจ้าง เหมามาจะกำหนดจำนวนเงินที่วาง เป็นประกันหรือหลักประกัน

ไว้ จำนวนเงินนี้จะมากน้อยแล้วแต่งานทางแต่ละสาย ซึ่งขึ้นอยู่กับค่าของงาน กรมทางหลวงได้กำหนด อัตราเงินมัดจำของประกวดราคาไว้ในคำสั่งกรมทางหลวงที่ ก19/22/2513 เรื่อง อัตราเงินมัดจำของ อัตราค่าปรับทำงานเกินกำหนดเวลาในสัญญา และอัตราค่าปรับฐานส่งมอบของไม่ถูกต้องภายใน กำหนดตามสัญญาซื้อขาย ตามเอกสารที่แสดงไว้ในภาคผนวก

ผู้ยื่นของประกวดราคาจะต้องมีการประกันราคาที่ยื่นกับกรมทางหลวง โดยอาจทำวิธีใด วิธีหนึ่งดังต่อไปนี้

- ก. นำเงินสด ตามจำนวนวงเงินค้ำประกัน ไปวางประกันของที่ยื่นประกวดราคาจ้างเหมา
- ข. นำเช็คของธนาคารที่ธนาคารนั้นรับรองแล้วว่ามีเงินที่จะถอนได้ อาจเป็นในรูปเช็คที่ธนาคารรับรอง (Certified Cheque) หรือเช็คที่ธนาคารเซ็นสั่งจ่าย (Banker's Cheque)
- ค. นำหนังสือค้ำประกันโดยธนาคารออกหนังสือค้ำประกันตามแบบของกรมทางหลวง อายุของการค้ำประกันไม่น้อยกว่า 6 เดือนนับแต่วันเปิดของประกวดราคา

กรณีใช้เงินสดหรือเช็คของธนาคารที่รับรองแล้ว กรมทางหลวงจะยึดเงินสดหรือนำเช็คของธนาคารที่รับรองแล้วไปขึ้นเงินสดและเก็บเป็นเงินมัดจำของไว้ จนกว่าจะประกาศผลการประกวดราคาจ้างเหมาซึ่งอย่างน้อย เป็นเวลาถึง 6 เดือน จึงจะคืนเงินมัดจำของให้ ผู้รับเหมาจึงนิยมใช้หนังสือค้ำประกันโดยธนาคารเพราะเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด อัตราค่าธรรมเนียมออกหนังสือค้ำประกันของธนาคารพาณิชย์ทั่วไปจะคิดอัตรา 1 เปอร์เซ็นต์ ถึง 1.5 เปอร์เซ็นต์ต่อปี ทั้งนี้แล้วแต่ความเชื่อถือ (Credit) ของผู้รับเหมาแต่ละราย และข้อตกลงที่ผู้รับเหมาทำกับธนาคารไว้ ธนาคารจะต้องออกหนังสือค้ำประกันเงินประจำของประกวดราคาตามแบบของกรมทางหลวงโดยจะต้องระบุว่าค้ำประกันให้ใคร เพื่อการใด ในทางหลวงสายใด ระหว่างกิโลเมตรจากที่ใดถึงที่ใด ตามประกาศประกวดราคาเลขที่เท่าใด ถ้าหากผู้รับเหมารายนั้นไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ตามแจ้งความประกวดราคาด้วยประการใด ๆ ก็ตาม ธนาคารยินยอมชดใช้เงินจำนวนตามวงเงินค้ำประกันให้แก่กรมทางหลวงภายในกำหนดเวลา 7 วัน และยินยอมชดใช้ดอกเบี้ยตามกฎหมายให้แก่กรมทางหลวง ถ้าหากไม่สามารถชำระเงินให้แก่กรมทางหลวงภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยจะให้ดอกเบี้ยจนกว่าจะได้ชดใช้เงินประจำของประกวดราคาให้ครบถ้วน หนังสือค้ำประกันจะต้องบอกอายุใช้บังคับตั้งแต่วันที่...เดือน...

พ.ศ.... ถึงวันที่...เดือน....พ.ศ.... ซึ่งอายุค้ำประกันจะต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน นับแต่วันเปิดซองประกวดราคา ตัวอย่างหนังสือค้ำประกันเงินประจำซองประกวดราคาของธนาคาร และใบรับหนังสือค้ำประกันของธนาคารซึ่งออกโดยกรมทางหลวง ปรากฏอยู่ในภาคผนวก

การวางเงินหรือหนังสือค้ำประกัน ผู้ยื่นประกวดราคาต้องนำไปวางต่อเจ้าหน้าที่รับเงิน ก่อนเวลา 10.00 น. ณ แผนกการเงินกองการบัญชีและการเงินของวันรับซองประกวดราคาตาม เวลามาฬิกาของสำนักงานที่รับเงินประกัน เจ้าหน้าที่จะออกใบรับให้ยึดถือไว้ ถ้าเกินกำหนดเวลา ทางราชการจะไม่รับเงินประกันของหรือหนังสือค้ำประกัน

กรณีสั่งหนังสือค้ำประกันโดยธนาคาร ผู้ยื่นประกวดราคา ควรจะนำหนังสือค้ำประกันของ ธนาคารมาให้ผู้มีอำนาจสั่งรับหนังสือค้ำประกันได้ตรวจสอบล่วงหน้าให้เป็นการถูกต้องก่อนวันรับซอง ประกวดราคา เพื่อผู้ยื่นประกวดราคาจะได้มีเวลาแก้ไขหากหนังสือค้ำประกันไม่ถูกต้อง หรือไม่มีหลักฐานรับรองว่าผู้ลงนามค้ำประกันเป็นผู้มีอำนาจลงนามแทนธนาคารได้

กรมทางหลวงจะคืนเงินประกันหรือหนังสือค้ำประกันให้แก่ผู้ยื่นซองประกวดราคาภายใน เวลาอันสมควรหลังจากได้พิจารณาการประกวดราคาแล้ว กรมทางหลวงจะริบเงินที่วางเป็นประกัน หรือหลักประกันถ้าหากว่าเมื่อกรมทางหลวงตกลงรับผู้รับ เหนารายใด เป็นคู่สัญญาและผู้ยื่นนั้นไม่มาดำเนินการทำสัญญาให้เสร็จสิ้นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ประกาศผลการประกวดราคา ไม่ว่าเนื่องด้วยเหตุ ใด แต่ถ้าเป็นความบกพร่องของทางราชการไม่อาจจะลงนามในสัญญาได้ตามกำหนดเวลาต้องเลื่อน ไปไม่ถือว่าเป็นความผิดของผู้รับ เหนารายนั้น

ส่วนประกอบที่จะต้องคำนึงถึงในการประกวดราคาจ้างเหมา

ตามประกาศเรียกประกวดราคาจ้างเหมาได้ระบุไว้ในข้อ 9 ว่า "ก่อนที่จะยื่นซองประกวดราคาผู้ประกวดราคาได้ตรวจดูร่างสัญญา รายละเอียดต่อท้ายสัญญา จำนวนเงินค่าปรับตามสัญญา ตามระเบียบของกรมทางหลวง ตลอดจนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการนี้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อได้รับพิจารณา เป็นคู่สัญญา ผู้ยื่นประกวดราคายินยอม เป็นคู่สัญญาตามร่างสัญญา รายละเอียดต่อท้ายสัญญาและสิ่งที่ เกี่ยวข้อง ตามที่กำหนดทุกประการ" ฉะนั้นผู้รับเหมาจะต้องศึกษาข้อปฏิบัติเงื่อนไขต่าง ๆ อย่างละเอียด

เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการยื่นขอประกวดราคาและปฏิบัติ ถ้าหากได้เป็นผู้สัญญากับกรมทางหลวง

ก. รายละเอียดในประกาศประกวดราคาจ้างเหมา

ประกอบด้วยส่วนการจ่ายค่าจ้างและการหักเงินประกันผลงาน การรับเงินล่วงหน้า การจ่ายเงินค่าก่อสร้างสะพาน การจ่ายเงินงานทางป่าซุดตอ การจัดสร้างบ้านพักชั่วคราว การใช้ การปรับระดับราคาในการประกวดราคาและอื่น ๆ

1. การจ่ายค่าจ้างและการหักเงินประกันผลงาน กรมทางหลวงจะจ่ายเงินค่าจ้างเหมาให้แก่ผู้รับจ้าง ซึ่งหมายถึง ผู้รับเหมาที่ประกวดราคาจ้างเหมาได้ และได้เป็นผู้สัญญากับกรมทางหลวง เป็นรายเดือนตามผลงาน และราคาของงานแต่ละประเภทที่ผู้รับจ้างจัดทำได้โดยสมบูรณ์ ทั้งนี้โดยคิดคำนวณราคาตามหน่วยงานที่ผู้เสนอราคากำหนดไว้ในใบยื่นประกวดราคา แต่ในการจ่ายเงินแต่ละงวด เมื่อรวมกันแล้วจะต้องไม่เกินราคาค่าจ้างเหมาตามสัญญา ถ้าหากว่าค่าจ้างเกินวงเงินสัญญา ผู้ว่าจ้าง ซึ่งหมายถึง กรมทางหลวง ผู้เป็นผู้สัญญากับผู้รับเหมาในการทำสัญญาจ้างเหมา กับผู้รับจ้างจะได้ทำความตกลงกันอีกครั้งหนึ่ง

ในการจ่ายเงินค่าจ้างแต่ละครั้ง กรมทางหลวงจะหักเงินไว้ 10 เปอร์เซ็นต์ เพื่อเป็นการประกันผลงาน หรือผู้รับจ้างจะใช้หนังสือค้ำประกันของธนาคารตามจำนวนเงิน 10 เปอร์เซ็นต์ มาวางไว้กับกรมทางหลวงแทนก็ได้ ระยะเวลาของการค้ำประกันต้องมีอายุการค้ำประกันไม่น้อยกว่า 6 เดือน นับแต่วันสิ้นสุดสัญญา

กรมทางหลวงจะหักเงินประกันผลงานเฉพาะงานก่อสร้างทางเท่านั้น ส่วนงานบูรณะลาดยางจะไม่หักเงินประกันผลงาน ในทางปฏิบัติ เมื่อผู้รับเหมาได้รับเงินค่าจ้างของเดือนที่ส่งงานแล้ว ผู้รับเหมาจะทำหนังสือค้ำประกันโดยธนาคารภายในวงเงิน 10 เปอร์เซ็นต์ ที่ถูกหักไว้ในเดือนที่ส่งงาน ไปวางค้ำประกันกับกรมทางหลวง เพื่อที่กรมทางหลวงจะได้จ่ายเงิน 10 เปอร์เซ็นต์ประกันผลงานคืนให้แก่ผู้รับเหมา

2. การรับเงินล่วงหน้า ทางหุ้นส่วน หรือบริษัทจำกัดที่มีหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น เป็นคนไทยเกินกว่า 75 เปอร์เซ็นต์มีสิทธิได้รับการพิจารณาให้รับเงินล่วงหน้า เมื่อได้ลงนามเป็นผู้ สัญญาเกี่ยวกับกรมทางหลวงแล้ว เงินที่ได้รับล่วงหน้าเป็นจำนวน 10 เปอร์เซ็นต์ของค่างานทั้งหมด ผู้รับ เหมจะต้องนำเงินจำนวนดังกล่าวนี้ไปใช้ในงานที่ประกวดราคาได้เท่านั้น และจะต้องนำหนังสือคำ ประกันโดยธนาคารมาเป็นหลักประกันการเบิกเงินล่วงหน้า 10 เปอร์เซ็นต์

3. การจ่ายเงินค่าก่อสร้างสะพาน งานก่อสร้างสะพานแต่ละแห่งที่รวมกัน อยู่กับงานก่อสร้างทาง ผู้รับ เหมจะต้องเสนอราคารวมแต่ละแห่ง (Lump Sum) แต่กรมทางหลวง จะแบ่งจ่ายเงินเป็นเปอร์เซ็นต์ของค่างานแต่ละแห่ง (Partial Payment of Lump Sum) เป็น 6 งวดดังนี้

1. หล่อเสาเข็ม เสร็จ เรียบร้อย	10	เปอร์เซ็นต์
2. ตอกเสาเข็ม เสร็จ เรียบร้อย	10	"
ในกรณีฐานราก เป็นฐานแผ่จะจ่ายเงิน		
เมื่อฐานราก เสร็จ เรียบร้อย 20 %		
3. ตอม่อและกำแพงปีกกันดิน (Wingwalls) เสร็จ เรียบร้อย	25	"
4. พื้นสะพานและทางเท้า เสร็จ เรียบร้อย		
และรื้อแบบและนั่งร้านออก	45	"
5. ราวสะพานและงานกันน้ำ เสาใต้สะพาน		
เสร็จ เรียบร้อย	5	"
6. สะพาน เสร็จ เรียบร้อย	<u>5</u>	"
	<u>100</u>	"

สะพานเดิมส่วนที่เป็นไม้ ผู้รับจ้างต้องจัดการรื้อออกนำส่งมอบให้กับ เจ้าหน้าที่ของเจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งผู้ว่าจ้างจะได้แจ้งให้ผู้รับจ้างทราบ สำหรับตอม่อสะพานไม้ให้รื้อออกโดยตัดเสา เสมอระดับดิน ส่วนที่ตรงกับตอม่อคอนกรีตให้ถอนออก สำหรับส่วนที่เป็นคอนกรีต ผู้รับจ้างต้องจัดการรื้อออกให้เป็นสมบัติของผู้รับจ้าง

ผู้รับ เหมาต้องทำสะพาน เบียงหรือทาง เบียง ตามแบบที่ได้กำหนดไว้หรือตามที่กรมทางหลวงกำหนดให้ตามความจำเป็นให้การจราจรผ่านไปมาได้โดยสะดวก ตั้งแต่เริ่มงานก่อสร้างจนกระทั่งงานได้แล้ว เสร็จบริบูรณ์ และจัดให้มีคนคอยให้สัญญาณหัวท้ายสะพาน เบียงในตอนกลางวัน และมีสัญญาณไฟสีแดงเปิดในเวลากลางคืน สะพาน เบียงซึ่งผู้รับจ้างจัดสร้างขึ้น ผู้รับจ้าง เป็นฝ่ายรื้อออกเป็นสมบัติของผู้รับจ้างในเมื่อได้ทำการสร้างสะพาน เสร็จตามแบบและเปิดการจราจรได้แล้ว

4. การจ่ายเงินงานถางป่าขุดต่อ เติมกรมทางหลวงให้ผู้รับจ้าง เสนอราคา เป็นราคารวม (Lump Sum) แต่กรมทางหลวงจะแบ่งจ่ายเงินเป็นรายเดือนจากการคำนวณโดยคิด เปรียบเทียบตามระยะทางที่ผู้รับจ้างทำได้ ปัจจุบันกรมทางหลวงได้เปลี่ยนการเสนอราคา งานถาง ป่าขุดต่อเป็นราคาต่อหน่วยตาราง เมตร

5. การจัดสร้างบ้านพักชั่วคราว ตามระเบียบของกรมทางหลวง จะต้องจัด สร้างบ้านพักชั่วคราวให้กับผู้ควบคุมงาน ซึ่งจะต้องสร้างตามแบบที่ได้กำหนดไว้ โดยจะต้องจัดสร้าง สำนักงานชั่วคราว จำนวน 1 หลัง บ้านพัก 1 ห้องนอนชั่วคราวจำนวน 1 หลัง บ้านพัก 2 ห้องนอน ชั่วคราวจำนวน 2 หลัง บ้านพักแถว 2 ห้องนอนชั่วคราว 10 ห้อง จำนวน 1 หลัง ห้องอาหาร ครว และคนใช้ชั่วคราวจำนวน 1 หลัง

6. การใช้การปรับระดับราคา (Escalation Factor (K)) ในการประ- กวดราคาจ้างเหมา กรมทางหลวงได้นำเอาการปรับระดับราคาเข้ามาใช้ในการพิจารณาเพิ่มหรือ ลดค่าจ้างเหมา โดยใช้สูตรในการคำนวณราคาค่างานที่จะจ่ายให้แก่ผู้รับจ้างดังนี้

$$P = (P_0) \times (K)$$

ในเมื่อ $P =$ ราคาค่างานต่อหน่วยหรือราคาค่างานเป็นงวดที่จะต้องจ่ายให้ผู้รับจ้าง

$P_0 =$ ราคาค่างานต่อหน่วยที่ผู้รับจ้างประมูลได้หรือราคาค่างาน เป็นงวดซึ่งระบุไว้ใน สัญญา

$K =$ การปรับระดับราคา

ค่า K นำมาใช้กับงานตามลักษณะดังนี้

1. งานประเภทงานดินถม งานตัดคันทาง งานวัสดุคัดเลือก งานชั้นรองพื้นทาง งานชั้นพื้นทาง และงานไหล่ทาง
2. งานเกี่ยวกับผิวทาง แยกเป็นงาน 3 ประเภท
 - ก. งานลาดแอสฟัลท์ทรายโคต แทคโคต และซีลโคต
 - ข. งานผิวทางแบบเซอร์เฟสทรีตเมนต์
 - ค. งานผิวทางแบบแอสฟัลท์ติกคอนกรีต หรือแบบพีวีเทร็กซ์แมคคาดีม
3. งานคอนกรีต (Concrete Structure) แยกเป็นงาน 2 ประเภทคือ
 - ก. งานสะพานคอนกรีตเสริมเหล็ก และท่ออุโมงค์คอนกรีตเสริมเหล็ก
 - ข. งานถนนคอนกรีต

อนึ่งลักษณะของงานที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในข้อ 1, 2, 3, คงเป็นราคาค่างานตามสัญญาเดิม รายละเอียด ความเป็นมาของค่า K และวิธีการใช้ค่า K จะกล่าวถึงในบทที่ 6 ต่อไป

7. ข้อกำหนดอื่น ๆ นอกจากรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นในใบประกาศเรียกประกวดราคาจ้าง เหมายังมีข้อสัญญาและรายการปลิกย่อยอื่น ๆ อีก ได้แก่

- ผู้รับจ้างต้องใช้กรรมกรไทยไม่ต่ำกว่าร้อยละ เจ็ดสิบห้าของจำนวนกรรมกรทั้งหมด
- ต้องทำสัญญาตามร่างของกรมทางหลวง
- กำหนดระยะเวลาทำการให้งานแล้วเสร็จ
- บรรดาเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จะใช้ในการดำเนินงานจ้างเหมา ตลอดจนวัสดุระเบิดถ้าต้องใช้ เป็นหน้าที่ของผู้รับจ้างจัดหาเองทั้งสิ้น
- งานที่เปิดประกวดราคาจ้างเหมาเป็นงานตามงบประมาณปี กรมทางหลวงจะรับผูกพันทำสัญญากับผู้ใดได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุมัติงบประมาณ และจัดสรรวงเงินงบประมาณปีแล้ว
- ผู้รับเหมาที่จะประกวดราคา ต้องปฏิบัติตามกฎของกรมทางหลวงเกี่ยวกับ เรื่องกำหนดน้ำหนักยานพาหนะที่จะใช้บรรทุกวัสดุบนถนน

ข. สัญญาร่างของกรมทางหลวง

ผู้ยื่นขอประกวดราคา จะต้องศึกษาและอ่านดูสัญญาร่างของกรมทางหลวงให้ถ่องแท้ เพื่อประโยชน์ในการคิดราคาเพื่อยื่นขอประกวดราคา ในร่างสัญญาจะระบุถึงการรับประกันสัญญาภายในวงเงินร้อยละห้า ของเงินค่าจ้างตามสัญญา การใช้การปรับระดับราคา ค่าปรับต่อวัน ระยะเวลาทำการ กำหนดวันสิ้นสุดสัญญา การหักเงิน 10 เปอร์เซ็นต์ประกันผลงานห้ามมิให้มีการช่วงเหมางานให้ผู้อื่นโดยที่ไม่ได้รับอนุญาตจากกรมทางหลวง ฯลฯ

ค. รายละเอียดควบคุมการก่อสร้างทางหลวงต่อท้ายสัญญาการก่อสร้าง

รายละเอียดควบคุมการก่อสร้างต่อท้ายสัญญาการก่อสร้าง แบ่งออกได้เป็น 5 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 รายการทั่วไป เป็นข้อบังคับที่ผู้รับเหมาจะต้องปฏิบัติทั่วไป

ส่วนที่ 2 รายละเอียดควบคุมการก่อสร้าง เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเภทงานที่จะต้องทำ อธิบายถึงวิธีการก่อสร้าง การวัดผลงาน และการจ่ายเงินของการทำงานทุกประเภท เริ่มตั้งแต่ งานถางป่าขุดตอ งานตักแต่ง เกลี่ยคันทางเดิม ดินคันทาง งานรองพื้นทาง งานพื้นทาง งานไหล่ทาง งานพนัวยาง งานผิวทาง งานระบายน้ำ

ส่วนที่ 3 รายละเอียดมาตรฐานสำหรับวัสดุ ระบุกำหนดมาตรฐานที่ใช้ในการทำ งาน เช่น มาตรฐานขนาดของวัสดุที่ใช้ในการทำงาน มาตรฐานของแอสฟัลท์ซีเมนต์ เป็นต้น

ส่วนที่ 4 รายละเอียดสำหรับการก่อสร้างสะพานและท่อคอนกรีตเสริมเหล็ก เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิธีการก่อสร้างสะพานและท่อคอนกรีตเสริมเหล็ก

ส่วนที่ 5 หลักการและอัตราค่าธรรมเนียมการตรวจสอบคุณภาพวัสดุ กำหนดวิธีการและอัตราค่าธรรมเนียมการตรวจสอบคุณภาพวัสดุที่ผู้รับเหมาส่งไปตรวจสอบคุณภาพ

ง. ค่าปรับ

การประกวดราคาจ้างเหมา ผู้รับเหมาจะถูกกรมทางหลวงปรับถ้าหากทำงานไม่แล้วเสร็จ

ตามสัญญา กรมทางหลวงได้กำหนดอัตราค่าปรับรายวันฐานทำงานเกินกำหนดเวลาในสัญญาจ้างเหมา ตามคำสั่งกรมทางหลวงที่ ก19/22/2513 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2513 โดยมีอัตราค่าปรับรายวันฐานทำงานเกินกำหนดในสัญญาดังที่แสดงไว้ในภาคผนวก

การประมาณราคาก่อสร้างเพื่อยื่นของประกวดราคาจ้างเหมา

เมื่อวิศวกรหรือผู้รับเหมาได้ดูแบบสายทางที่จะเข้าประกวดราคาจ้างเหมาแล้ว ก็จะทำให้การประมาณราคา โดยอาศัยแผนที่แหล่งวัสดุ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเส้นทาง เงื่อนไขข้อปฏิบัติ ตามสัญญา ข้อกำหนดต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการประมาณราคา และเสนอราคาค่างานต่อหน่วย (Unit Cost) แต่มีบางรายการเป็นราคาเหมาจ่าย (Lump Sum) และออกยอดรวม

อนึ่ง กรมทางหลวงอาศัยแผนที่แหล่งวัสดุ เป็นข้อมูลในการประมาณราคากลางของทางราชการ ซึ่งราคานี้อาจจะต่างกับราคาของผู้รับเหมาที่ยื่นของประกวดราคา โดยอาจจะสูงหรืออาจจะต่ำกว่าราคาของผู้รับเหมาที่ยื่นของประกวดราคา ทั้งนี้เนื่องจากข้อเท็จจริงตามที่ได้รับเหมาไปสำรวจเส้นทางประการหนึ่ง และมีสาเหตุอื่นอีกหลายประการซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

การยื่นของประกวดราคา

ผู้ยื่นของประกวดราคา จะต้องกรอกข้อความในหนังสือ เสนอราคาจ้างเหมาพร้อมทั้งติดอากรแสตมป์ 20 สตางค์ พร้อมขีดฆ่าวันที่ที่แสตมป์ กรอกราคาต่อหน่วยตามรายการในใบเสนอราคางานจ้างเหมา และออกยอดรวม ผู้รับเหมาจะต้องกรอกข้อความบริบูรณ์ตามแบบโดยไม่วางเงื่อนไขใด ๆ กรอกจำนวนเงินค่าจ้างเหมาเป็นตัวเลขและอักษรกำกับโดยไม่มีรอยขีด ลบ ขีด ฆ่าหรือแก้ไขเป็นอันขาด และลงลายมือชื่อของผู้ประกวดราคาโดยชัดเจน ใส่ซองผนึก จ่าหน้าซองตามข้อความที่ระบุไว้ในประกาศเรียกประกวดราคาจ้างเหมา นำไปยื่นพร้อมหลักฐานการวางเงินประกันของต่อคณะกรรมการรับของ ณ ที่ทำการประกวดราคกรมทางหลวง ภายในวันที่กำหนดให้ยื่นของประกวดราคา ตามประกาศประกวดราคา กำหนดเวลายื่นของประกวดราคกรมทางหลวงได้กำหนดไว้ตั้งแต่ 09.00 นาฬิกาถึง 11.00 นาฬิกา ตามนาฬิกาสำนักงานที่รับของประกวดราคา ผู้ยื่นของประกวดราคาที่ได้ยื่นของประกวดราคากับคณะกรรมการรับของประกวดราคาแล้วจะขอถอนคืนภายหลังไม่ได้ ตัวอย่าง

หนังสือเสนอราคาจ้าง เหมามาปรากฏอยู่ในภาคผนวก

การเปิดของประกวดราคาและการรับราคา

คณะกรรมการเปิดของประกวดราคา ประกอบด้วย ประธานกรรมการและกรรมการ 4 ท่าน จะเป็นผู้เปิดของประกวดราคาในวันที่ยื่นของประกวดราคา โดยจะทำการเปิดของประกวดราคา ภายหลังจากเวลา 11.00 นาฬิกา อันเป็นเวลาหมดเขตของการยื่นของประกวดราคา ผลของการประกวดราคาจะประกาศให้ทราบทันทีโดยเจ้าหน้าที่ จะเขียนผลการประกวดราคาไว้บนกระดานดำ ว่า มีผู้ยื่นของประกวดราคากี่ราย ราคาที่ยื่นของประกวดราคาแต่ละราย การพิจารณารับราคา จะถือราคาต่ำงานต่อหน่วย (Unit Cost) และราคารวมที่ถูกต้องเป็นหลัก คณะกรรมการเปิดของประกวดราคาจะเรียกผู้ยื่นของประกวดราคารายต่ำสุดมาเพื่อเจรจาและยืนยันราคา การต่อรองราคา จะกระทำจนกรรมการพอใจและทุกครั้งผู้รับ เหมามาจะต้องยืนยัน เป็นลายลักษณ์อักษร

กรมทางหลวงได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการ เปิดของประกวดในการที่จะรับราคาไว้ดังนี้

1. สงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะเลือกรับราคาของผู้หนึ่งผู้ใดหรือไม่รับ เสียทั้งหมดหรือบางรายการหรือบางส่วนของแต่ละรายการ หรือจะยกเลิกการประกวดราคา ทั้งนี้แล้วแต่จะเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ
2. คณะกรรมการเปิดของหรือกรมทางหลวง มีสิทธิที่จะไม่รับราคาของผู้เสนอราคาต่ำเสมอไป
3. ในกรณีที่ผู้เสนอราคาต่ำจนคาดหมายได้ว่าไม่อาจดำเนินงานได้หรือขาดทุน คณะกรรมการเปิดของหรือกรมทางหลวงมีสิทธิให้ผู้เสนอราคาชี้แจงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ประกอบการพิจารณา หากคำชี้แจงไม่เป็นที่รับฟังได้ กรมทางหลวงมีสิทธิไม่รับราคาของผู้ยื่น
4. ก่อนจะพิจารณารับราคาของผู้เสนอราคารายใดคณะกรรมการเปิดของ หรือกรมทางหลวงมีสิทธิตรวจสอบข้อเท็จจริง สภาพ ฐานะ หรือข้อเท็จจริงอื่นใดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ยื่นของประกวดราคาในขณะนั้นได้ และมีสิทธิไม่รับราคาของผู้ยื่น ในเมื่อปรากฏว่าผู้ยื่นของนั้น ๆ อยู่ในสภาพที่เชื่อได้ว่าไม่อาจดำเนินการจ้าง เหมามาตามประกาศประกวดราคาให้สำเร็จลุล่วงไปได้

5. ผู้ยื่นขอประกวดราคาผู้ใดเสนอราคาผิดไปจากเงื่อนไข หรือข้อกำหนดตามประกาศ เรียกประกวดราคา คณะกรรมการเปิดซองประกวดราคา หรือกรมทางหลวงมีสิทธิที่จะพิจารณารับราคาของผู้นั้นได้ เมื่อการเสนอราคาเป็นประโยชน์แก่ทางราชการ

6. ผลการประกวดราคาว่ากรมทางหลวงรับราคาของผู้ใด ไม่ผูกมัดกรมทางหลวงจะต้องแจ้งให้ผู้ประกวดราคาได้ทราบ ให้เป็นหน้าที่ของผู้ยื่นประกวดราคาจะต้องมาติดต่อกับ สอบถามหรือตรวจประกาศผลการประกวดราคาเอาเอง

เมื่อคณะกรรมการเปิดซองรับราคาของผู้ยื่นประกวดราคาแล้ว จะเสนอผลการประกวดราคาให้อธิบดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และคณะรัฐมนตรีอนุมัติตามลำดับขึ้นไปเสียก่อนจะเสนอถึงระดับใดแล้วแต่อำนาจในวงเงินซึ่งเป็นระเบียบปฏิบัติตามกฎหมาย จึงจะประกาศผลการประกวดราคาได้ ในทางปฏิบัติกรมทางหลวงจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้รับ เหมายที่ใดงานทราบ เพื่อให้ไปเซ็นสัญญาภายใน 15 วัน

เมื่อได้ตกลงให้ผู้ใดเป็นผู้รับจ้างทำการแล้ว ในวันที่กำหนดทำสัญญา ผู้นั้นต้องนำเงินสดมามอบไว้ต่อกรมทางหลวง เป็นจำนวนร้อยละห้าของราคางานทั้งหมดที่ประกวดราคาได้ เพื่อเป็นประกันการปฏิบัติตามสัญญาต่อไป หรือจะปฏิบัติโดยวิธีวางเช็คของธนาคาร หรือการค้ำประกันโดยธนาคาร แต่การปฏิบัติโดยใช้หนังสือค้ำประกันโดยธนาคาร ระยะเวลาของการค้ำประกันจะต้องมีอายุการค้ำประกันตลอดระยะเวลาที่ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบอยู่ตามสัญญาจ้างเหมาบวกระยะเวลาประกันผลงานหลังจากสิ้นสุดสัญญาหรืองานแล้วเสร็จอีก 12 เดือน ผู้รับเหมาจะต้องติดอากรสัญญา ร้อยละ 1 สตางค์ จากยอดเงินประกวดราคาได้ตามสัญญา

ต้นทุนในการยื่นประกวดราคาจ้างเหมา

เท่าที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ได้กล่าวถึงการที่ผู้รับเหมาจะยื่นขอประกวดราคาในทางหลวงสายหนึ่ง ๆ จะต้องปฏิบัติหรือศึกษารายละเอียดอะไรบ้าง ทำให้เกิดมีค่าใช้จ่ายในการยื่นขอประกวดราคาซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กรณี ตามหลักฐานการประกันของประกวดราคา

การใช้เงินสดหรือเช็คที่ธนาคารรับรองเป็นการประกันของ

ก. ค่าแบบ	x บาท		x บาท
ข. ค่าใช้จ่ายในการสำรวจเส้นทาง ที่จะยื่นของประกวดราคา	y "		y "
ค. เงินสดหรือเช็คที่ธนาคารรับรอง เพื่อการประกันของประกวดราคา	m "		-
ง. ค่าธรรมเนียมค้ำประกันธนาคาร กรณีใช้หนังสือค้ำประกัน	-		G "
จ. ค่าอากรแสตมป์ติดหนังสือค้ำประกัน	-		20.50 "
ฉ. ค่าอากรแสตมป์ติดใบเสนอราคาจ้างเหมา ค่าใช้จ่ายในการยื่นของประกวดราคา	.20 "		.20 "
ช. ค่าใช้จ่ายทางอ้อมหรือค่าตอบแทน (ถ้ามี)	N "		N "
รวมค่าใช้จ่ายในการยื่นของประกวดราคา	<u>xxx</u> "		<u>xxx</u> "

x คือราคาค่าแบบแล้วแต่งงานแต่ละสายซึ่งขึ้นอยู่กับค่างานที่ประมาณไว้โดยแผนงานทางกรรมทางหลวง โดยถือหลักเกณฑ์ตามคำสั่งที่ บ. 3/27/2518

y คือค่าใช้จ่ายตามหน้า 44 ค่าใช้จ่ายจะมากขึ้นอยู่กับปริมาณงานการสำรวจว่ามากน้อยเพียงใด ถ้าการสำรวจมากก็ย่อมมีค่าใช้จ่ายมาก ถ้าการสำรวจน้อยก็มีค่าใช้จ่ายน้อย

m คือจำนวนเงินที่จะขึ้นอยู่กับวงเงินมัดจำของประกวดราคาที่ระบุไว้ในใบประกาศประกวดราคาจ้างเหมาจำนวนเงินนี้ กรรมทางหลวงจะจ่ายคืนให้ภายหลังได้พิจารณาการประกวดราคาเสร็จสิ้นแล้ว (อย่างน้อย 6 เดือน) โดยปกติแล้ว ผู้รับเหมาจะไม่นำเงินสดหรือเช็คไปวางค้ำประกันของประกวดราคา เพราะวงเงินค้ำประกันของประกวดราคา เป็นจำนวนมากจึงนิยมที่จะทำหนังสือค้ำประกันโดยธนาคาร เพราะ เสีย

การใช้หนังสือค้ำประกันที่ธนาคาร
ออกให้ค้ำประกันของ

ค่าธรรมเนียมค้ำประกันให้แก่ธนาคารเท่านั้น

- G คือค่าธรรมเนียมที่จะต้องเสียขึ้นอยู่กับวงเงินค้ำประกันที่ทางราชการกำหนดไว้ อัตราค่าธรรมเนียมธนาคารอยู่ระหว่าง 1 เปอร์เซ็นต์ถึง 1.5 เปอร์เซ็นต์ ต่อปี แต่อายุของการค้ำประกันเพียง 6 เดือน ฉะนั้นอัตราค่าธรรมเนียมจึงเสียเพียงครึ่งเดียวจะอยู่ในอัตรา .5 เปอร์เซ็นต์ถึง .75 เปอร์เซ็นต์ ต่อ 6 เดือน
- N คือค่าใช้จ่ายทางอ้อมซึ่งอาจจะไม่เกิดทุกครั้งในการประกวดราคาจ้างเหมาหรือไม่เกิดกับผู้รับเหมาทุกคน เป็นค่าใช้จ่ายค่าป่วยการ ค่าตอบแทนทางธนาคารในการที่จะต้องออกหนังสือค้ำประกันให้ ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ไม่มีใบเสร็จรับเงินแสดงรายการกรณีที่มีค่าใช้จ่ายเหล่านี้ได้แก่ กรณีที่ผู้รับเหมารายนั้น ฐานะทางการเงินไม่สู้จะดี ต้องการที่จะให้ธนาคารออกหนังสือค้ำประกันของประกวดราคาจ้างเหมาให้ตน โดยยอมเสียเงินจำนวนหนึ่งให้กับผู้มีอำนาจในการออกหนังสือค้ำประกัน หรือกรณีที่ผู้รับเหมาต้องการงานและยอมเสียค่าป่วยการให้ผู้รับเหมารายอื่น ๆ เพื่อตนจะได้งานที่ยื่นประกวดราคาอย่างแน่นอน จำนวนเงินที่จะจ่ายแล้วแต่จะตกลงเป็นงาน ๆ ไป

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการประกวดราคา

ปัญหาที่ประสพอยู่เสมอในการประกวดราคาซึ่งเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นทางราชการหรือกรมทางหลวงควรที่จะร่วมมือช่วยกันแก้ไข ปัญหาเหล่านี้ได้แก่ ราคาในการประกวดราคาจ้างเหมา การยกเลิกการประกวดราคา ราคาไม่สมดุล ระยะเวลาของประกาศเรียกประกวดราคา

ราคาในการประกวดราคาจ้างเหมา

ในการเปิดซองประกวดราคาทางหลวงสายหนึ่ง ๆ กรมทางหลวงมีคณะกรรมการคิดราคากลางของทางหลวงสายนั้น ซึ่งเป็นราคาที่ใช้เป็นหลักในการพิจารณาเปิดซองและรับราคาจ้างเหมาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ้างได้กำหนดไว้ว่าก่อนที่จะทำการประกวดราคา ให้กำหนดจากราคาจ้างครั้งหลังสุดที่เคยจ้าง แต่ถ้างานนั้นยังไม่เคยจ้างให้ประมาณราคาค่าจ้างเท่าที่สืบทราบหรือประมาณได้ นั่นก็คือราคากลางที่คณะกรรมการคิดราคากลางกำหนดขึ้นนั่นเอง การคิด

ราคากลางได้อาศัยข้อมูลจากแผนที่แหล่งวัสดุ ซึ่งราคากลางของกรมทางหลวง อาจจะสูงหรือต่ำกว่า ราคาที่ผู้รับเหมายื่นประกวดราคาทั้งนี้เนื่องด้วยสาเหตุดังต่อไปนี้

ก. แหล่งวัสดุ (Source of Material)

ในความหมายของการสร้างทาง แหล่งวัสดุในที่นี้ได้แก่ ดิน วัสดุคัดเลือก ทราย ลูกกรัง หินคลุก และวัสดุทำผิว เท่านั้น ส่วนเหล็ก ปูนซีเมนต์ ไม้ต่าง ๆ ตลอดจนหินทรายสำหรับเทคอนกรีต และสิ่ง เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ จะไม่นำมากล่าว ณ ที่นี้ เพราะมีมูลค่าเล็กน้อย เมื่อเทียบกับวัสดุข้างต้นตลอด จนมีแหล่งจัดหาค่อนข้างแน่นอน

แหล่งวัสดุ สามารถแบ่งส่วนสำคัญออกได้ 2 ส่วนคือ

1. แหล่งวัสดุที่จัดหาได้แน่นอน หมายถึงแหล่งที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป และจะต้องนำมา ใช้อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ เช่นงานทางหลวงที่ทำในเขตรอบกรุงเทพฯ งานดินจะต้องซื้อดินจากที่ ๆ มี เจ้าของแล้ว ลูกกรังและหินชนิดต่าง ๆ ก็จะต้องนำมาจากแหล่งผลิตที่ทราบกันอยู่แล้ว เช่น จากระาชบุรี สระบุรี หรือปราจีนบุรี

2. แหล่งวัสดุที่หาได้ไม่แน่นอน หมายถึงแหล่งวัสดุที่จะต้องจัดหา การหาแหล่ง วัสดุที่ไม่แน่นอนนี้ ในเบื้องต้นหาได้จากแผนที่แหล่งวัสดุที่ทางกรมทางหลวงจัดมาให้ ซึ่งมีความไม่แน่นอน เนื่องจากได้สำรวจมานานจนแหล่งวัสดุก่อนนำมาใช้เกือบหมดแล้วหรือไม่สามารถจะไปนำมาใช้ ได้ เนื่องจากอยู่ในบริเวณที่หวงห้ามของเอกชน หรือหน่วยราชการหรือคุณภาพไม่ถูกต้องตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ หรือมีการติดขัดจากพิธีการขออนุญาตตามหน่วยราชการต่าง ๆ เป็นต้น

กรมทางหลวงคิดราคากลางโดยอาศัยข้อมูลจากแผนที่แหล่งวัสดุที่กรมทางหลวงได้สำรวจไว้ เช่นเดียวกับที่ผู้รับเหมา โดยบางครั้งคณะกรรมการคิดราคากลางมิได้คำนึงถึงกฎ เกณฑ์ระเบียบของหน่วยราชการอื่น จะคิดราคาจากแหล่งวัสดุที่ใกล้ที่สุดและมีคุณภาพวัสดุใช้ได้

แหล่งวัสดุที่หาได้ไม่แน่นอน หากผู้รับเหมามีความผิดพลาดในการหาแหล่งวัสดุแล้ว ก็อาจ จะทำให้ผู้รับเหมาประสบกับการขาดทุนอย่างมากมาย ผู้รับเหมาจำเป็นต้องมีการตรวจสอบหน้างาน

อาศัยความรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งโดยมากแล้วมักจะไม่ค่อยได้ทำก่อนการประมูล จะทำก็ต่อเมื่อประกวดราคาได้แล้ว ซึ่งก็เป็นการเสี่ยงอย่างมาก เพราะวัสดุที่สำคัญในการสร้างทางเหล่านี้จะมีค่าอยู่ในระหว่าง 30-40 เปอร์เซ็นต์ของค่างานทั้งหมด เท่าที่ปฏิบัติกันอยู่ แหล่งวัสดุจะหาได้ง่ายหรือยากจึงขึ้นอยู่กับโชค และการเสี่ยงของผู้รับเหมาเองและในทางปฏิบัติผู้รับเหมาจึงคิดราคาค่าก่อสร้างสูงเข้าไว้ ซึ่งก็จะทำให้ราคาที่ยื่นประกวดราคาเกินราคากลาง เป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอย่างไม่รู้จบ

ข. การสมยอมในการประกวดราคา

ผู้รับเหมารายใดต้องการงานทางหลวงสายใด ก็อาจจะของานทางสายนั้นกับผู้รับเหมาที่ขอซื้อแบบกับกรมทางหลวงโดยตกลงให้ค่าป่วยการแก่ผู้รับเหมารายอื่น ๆ ซึ่งในภาษาพูดใช้คำว่า "ฮั้ว" ค่าป่วยการที่จ่ายให้เป็นการชดเชยค่าแบบค่าคำประกัน และผลประโยชน์ทั้งนี้เป็นการลดการเสี่ยงของตนเอง การจ่ายค่าป่วยการในลักษณะเช่นนี้ทำให้ราคาของผู้รับเหมายื่นประกวดราคาได้จำเป็นต้องบวกเงินจำนวนที่เสียเป็นค่าป่วยการให้ผู้รับเหมารายอื่นไว้ด้วย ทำให้ราคาที่ยื่นประกวดราคาอาจจะสูงกว่าราคากลางของทางราชการ การสมยอมในการประกวดราคามีใช้ว่าจะเกิดได้ทุกครั้งที่มีการประกวดราคาจ้างเหมาของกรมทางหลวง จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้รับเหมาทุกคนได้ขอซื้อแบบสมยอม ซึ่งการสมยอมของผู้รับเหมาก็ไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายในทุกกรณี เพราะบางครั้งผู้รับเหมามีความต้องการในงานทางสายเดียวกันหลายคนไม่อาจตกลงกันได้ ก็ทำให้มีการประกวดราคากันอย่างแท้จริง ซึ่งบางครั้งผู้รับเหมาที่อยากได้งานยอมที่จะขาดทุนเพื่อได้งานมาทำ โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายหรือฐานะของตนเอง จนบางครั้งงานทางสายนั้นไม่อาจจะสร้างเสร็จได้ตามโครงการ

ค. การประกวดราคาด้วยราคาที่ไม่ถูกต้อง

หมายถึงการประกวดราคาด้วยราคาที่ไม่สมเหตุสมผล ไม่รู้ข้อเท็จจริงเป็นราคาเตาสุ่มคร่าว ๆ ไม่ได้คำนวณมาจากหลักวิชาเป็นการประมาณราคาขึ้นมาโดยไม่มีการศึกษาแบบงานอย่างละเอียดถี่ถ้วน ขาดความรู้ในงานนั้น ทำให้ต้องประกวดราคาด้วยราคาสูงหรือต่ำเกินไป โดยมีที่ตั้งใจจะให้ เป็นเช่นนั้น การขาดความรู้ทำให้ผู้รับเหมารายนั้นคิดว่าราคาที่ได้ใส่ไปในการประกวดราคานั้นสมควรแล้ว

ง. ระเบียบข้อบังคับของหน่วยราชการ

ระเบียบข้อบังคับของหน่วยราชการอื่น มีผลต่อการทำงานในการสร้างทางหลวงของกรมทางหลวง ระเบียบข้อบังคับเหล่านี้ บางครั้งทำให้การคิดราคาของผู้รับเหมากับกรมทางหลวงต่างกัน เพราะเหตุว่าแหล่งวัสดุที่กรมทางหลวงระบุไว้ในแผนที่แหล่งวัสดุ กรมทางหลวงไม่ได้คำนึงถึงปัญหา ระเบียบข้อบังคับและกฎหมายบางประการ จึงได้ใส่แหล่งวัสดุที่ในทางปฏิบัติผู้รับเหมาไม่อาจจะเข้าไปเอาวัสดุมาใช้ได้ เช่น ตามระเบียบของกรมที่ดินเกี่ยวกับการปฏิบัติ เกี่ยวกับที่ดินของรัฐตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ได้กำหนดการขออนุญาตเข้าทำการระเบิดและย่อยหินในที่ภูเขาหรือเขาที่อยู่ใกล้ทางหรือถนนว่าภูเขานั้นสมควรสงวนไว้เพื่อให้เป็นธรรมชาติและเพื่อเข้ากับผังเมือง หรือเพื่อความสวยงามของภูมิประเทศ เขตที่อนุญาตจะอยู่ห่างจากเขตทางหลวงไม่น้อยกว่า 500 เมตร หรือเงื่อนไขนโยบายกิจการป่าไม้ของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาอนุญาตให้ทำการระเบิดและย่อยหินในเขตป่าสงวนแห่งชาติและป่าที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้รักษาไว้เป็นสมบัติของชาติว่า พื้นที่ที่ขออนุญาตทำการระเบิดและย่อยหินต้องไม่เป็นแหล่งที่อาศัยของสัตว์ป่า ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2503 และพื้นที่ที่ขอต้องอยู่ห่างจากแนวถนนไม่น้อยกว่า 2 กิโลเมตร จากระเบียบของกรมที่ดินและกรมป่าไม้ทำให้แหล่งหินที่อยู่ใกล้เขตทาง 500 เมตร หรือถ้าเป็นป่าสงวนของรัฐที่อยู่ในรัศมี 2 กิโลเมตร จากทางหลวงไม่สามารถที่จะเข้าไปทำการระเบิดและย่อยหินได้ แต่ปรากฏอยู่เสมอว่า กรมทางหลวงได้ระบุแหล่งหินที่ใกล้เขตทาง 500 เมตร ซึ่งในทางปฏิบัติผู้รับเหมาไม่สามารถเข้าไปเอาวัสดุได้จึงได้คิดราคาจากแหล่งหินที่อื่น แต่คณะกรรมการการคิดราคากลางของกรมทางหลวงคงยังคิดราคาจากแหล่งที่ใกล้ดังกล่าว จึงทำให้ เป็นปัญหาถกเถียงไม่สิ้นสุดในเรื่องราคาและแหล่งวัสดุ

จ. การยุบตัวของวัสดุ

การยุบตัวของวัสดุ เป็นปัญหาที่สำคัญอันหนึ่งทางด้านวิชาการทางวิศวกรรมโยธา ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าจะศึกษาให้กว้างขวางโดยละเอียดซึ่งผู้เขียนคิดว่าในอนาคต คงจะมีผู้สนใจศึกษาเรื่องนี้ให้ถ่องแท้ ในที่นี้ผู้เขียนขอกล่าวโดยย่อว่า ในขบวนการก่อสร้างทางหรือบูรณะทาง ผู้รับเหมาจะต้องนำวัสดุมาใส่ให้ได้ระดับโดยการบดอัดแน่น การคิดจ่ายเงินของกรมทางหลวง คิดเป็นลูกบาศก์เมตร

บดอัดแน่น (Compacted) ซึ่งวัสดุที่นำมาใส่จะมีการยุบตัวลงตามสภาพของวัสดุ และลักษณะคันทางตามหลักวิชาการการยุบตัวได้มีการทดลองกระทำในห้องทดลอง เป็นพื้นที่แคบ และมีขอบเขตจำกัด วัสดุไม่มีการสูญหาย อัตราการยุบตัวเมื่อบดอัดแน่นจึงมีอัตราต่ำ แต่ในทางปฏิบัติการทำงานไม่ได้อยู่ในขอบเขตวงจำกัดที่แน่นอน การสูญเสียทางวัสดุมีมาก การยุบตัวเมื่อบดอัดแน่น จึงมีอัตราสูงกว่าทางทฤษฎี นอกจากนี้การขนส่งวัสดุ กิจการโดยมากจะทำให้มีการรับเหมาช่วงขนส่งวัสดุ การจดจำแนกเที่ยวหรือปริมาณวัสดุที่ลงถนนอาจจะกระทำไม่ถูกต้อง ทำให้ตัวเลขการใช้วัสดุไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง เช่น การจดจำแนกเที่ยวเกินความเป็นจริง หรือการวัดปริมาณวัสดุบนรถบรรทุกให้เกินความเป็นจริง จำนวนวัสดุที่เกินกว่าความเป็นจริงนี้เรียกกันทั่วไปว่า "คิวม" กล่าวคือกิจการต้องจ่ายเงินค่าขนส่งวัสดุหรือค่าวัสดุไปโดยที่ไม่ได้รับวัสดุนั้นมาใช้ในการสร้างทาง ซึ่งถ้าหากการควบคุมการรับวัสดุของกิจการไม่ดีพอ จำนวนคิวมมีมาก กิจการจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าขนส่งวัสดุมากเกินความเป็นจริง จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้รับเหมาจึงมีอัตราการยุบตัวของวัสดุสูงกว่าอัตราการยุบตัวที่กรมทางหลวงใช้ในการคิดราคา

ฉ. สภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่น

ท้องถิ่นที่มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมหรือเกษตรกรรมมาก ประชาชนในท้องถิ่นก็งานอาชีพหลัก เช่นปลูกไร่อ้อย ไร่ข้าวโพด โรงงานน้ำตาล ทำให้ความต้องการแรงงานในท้องถิ่นนั้นสูงมาก อัตราค่าแรงงานสูงกว่าปกติทั่วไป บางครั้งถึงกับขาดแคลนแรงงาน ต้องเอาแรงงานจากที่อื่นมา ทำให้มีค่าใช้จ่ายในที่อยู่อาศัย ความเป็นอยู่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ขนบธรรมเนียมความนิยมในท้องถิ่นบางแห่ง ก็ทำให้ขาดแคลนแรงงาน คนในท้องถิ่นไม่นิยมทำงาน เช่น ในภาคใต้บางแห่ง ประชาชนไม่นิยมทำงาน ฉะนั้นผู้รับเหมาจะคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ และจะคิดราคาค่างานไว้ค่อนข้างสูง

การเสนอราคาแบบไม่สมดุลย์ (Unbalanced Bidding)

การเสนอราคาก่อสร้างหรือบูรณะทางหลวงใช้การเสนอราคาแบบราคาต่อหน่วย (Unit Cost) โดยกรมทางหลวงกำหนดรายการต่าง ๆ ที่จะต้องทำขึ้นมาเพื่อให้ได้ผลงานตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้รับเหมาเสนอราคาต่อหน่วย และยอดรวมของราคาเสนอคือยอดรวมของผลคูณราคาต่อ

หน่วยด้วยปริมาณของรายการต่าง ๆ เข้าด้วยกันทั้งหมด ในทางปฏิบัติราคาเสนอจะไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงในการประมาณราคาทั้งนี้เพื่อผลดีในด้านเงินหมุนเวียน (Cash Flow)

เนื่องจากงานก่อสร้างและบูรณะทางหลวงได้รับงบประมาณเป็นมูลค่านับเป็นพันล้านบาท ต่อปี ดังนั้นปัญหาด้านการเงินจึงเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากผู้รับเหมามากกว่าปัญหาทางด้านช่าง ผู้รับเหมาจะต้องหาวิธีการหาเงินทุนที่จะนำมาใช้ในโครงการที่ตนรับผิดชอบอยู่โดยให้มีเงินทุนอย่างพอเพียงตลอดทั้งโครงการและจะต้องมีผลกำไรพอสมควร จะต้องประมาณค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนของแต่ละรายการในบัญชีเสนอราคา ในขณะที่เดียวกันยังต้องสามารถกำหนดราคาเสนอเพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการส่งงวดงานแต่ละงวดให้มากพอที่จะใช้ลงทุนในระยะหลังของงานก่อสร้างได้ และยอดรวมของราคาเสนอยังต้องต่ำพอที่จะสามารถชนะการประกวดราคาได้อีก

จำนวนปริมาณที่ปรากฏอยู่ในใบเสนอราคาเป็นเพียงการกะประมาณ อาจจะต่างกับปริมาณที่ได้ทำจริง ส่วนมากผู้เสนอราคาต่ำสุดมักจะเป็นผู้ชนะการประกวดราคา แต่ไม่ได้หมายความว่าราคาถูกที่สุดเสมอไป ทั้งนี้เพราะปริมาณที่ทางกรมทางหลวงกำหนดขึ้นเป็นไปโดยการประมาณราคาจริง ๆ ซึ่งอาจต่างจากยอดรวมของราคาเสนอ ในบางครั้งยอดรวมของราคาเสนอเป็นเพียงเครื่องชี้ว่าผู้ใดเป็นผู้ชนะการประกวดราคา แต่เมื่อได้ทำงานจริงแล้ว ยอดเงินที่ได้รับอาจมีจำนวนสูงกว่าที่ผู้รับเหม่อื่นในรายการเดียวกัน จึงทำให้เกิดวิธีการต่าง ๆ ขึ้นมากมายในการเสนอราคากล่าวคือทำให้สามารถถ่ายเทรายการปริมาณและราคาเสนอต่อหน่วยในรายการประกวดราคา ตลอดจนลำดับและเวลาที่จะดำเนินการก่อสร้างนั่นก็คือการเสนอราคาแบบไม่สมดุลง่าย ซึ่งด้านการจัดการถือว่าเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขัน

วิธีการที่ปฏิบัติกันทั่วไปในการเสนอราคาไม่สมดุลง่าย ได้แก่ การหายอดรวมของราคาเสนอที่เห็นว่าจะสามารถเข้าแข่งขันในการประกวดราคาได้ ต่อจากนั้นจะเป็นการกำหนดราคาเสนอต่อหน่วยที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดกระแสรายได้ที่พอเพียง ในบางครั้งผู้รับเหมารับถึงข้อเท็จจริงในการทำงานหรือได้มีการสำรวจเส้นทางที่ประกวดราคาอย่างจริงจังก่อนทำการประกวดราคา ทำให้ทราบว่า ปริมาณงานที่ระบุไว้ในรายการมีปริมาณงานต่าง ๆ สูงหรือต่ำจากสภาพจริงที่ทำงานได้ หากผู้รับเหมารับก่อน การเสนอราคาแบบไม่สมดุลง่ายจะมีประโยชน์ต่อผู้รับเหมามาก เช่น สมมติ

ว่าปริมาณงานตัดหินผุ มีประมาณ 2,000 ลูกบาศก์เมตร งานตัดหินมี 8,000 ลูกบาศก์เมตรโดยปกติ ผู้รับเหมาจะต้องเสนอราคางานตัดหินแพงกว่างานตัดหินผุเพราะวิธีการทำงานยากกว่ากันมาก แต่เมื่อได้มีการสำรวจก่อนการประกวดราคาผู้รับเหมาทราบว่าความจริงแล้วปริมาณงานตัดหินผุ มีถึง 10,000 ลูกบาศก์เมตร งานตัดหินมีเพียง 1,000 ลูกบาศก์เมตร ผู้รับเหมาที่ใช้การเสนอราคาแบบไม่สมดุลย์ อาจจะใส่ราคาให้งานตัดหินผุเท่ากับงานตัดหิน เป็นต้น ดังตารางที่แสดงไว้ดังนี้

เมื่อประกวดราคา

	<u>ราคาผู้รับเหมาอื่น ๆ</u>			<u>ราคาไม่สมดุลย์</u>		
	ปริมาณ	ราคาต่อหน่วย	รวม	ปริมาณ	ราคาต่อหน่วย	รวม
งานตัดหินผุ	2,000	x 70	= 140,000	2,000	x 90	= 180,000
งานตัดหิน	8,000	x 100	= <u>800,000</u>	8,000	x 90	= <u>720,000</u>
			<u>940,000</u>			<u>900,000</u>

เมื่อทำงานจริง

	<u>ราคาผู้รับเหมาอื่น ๆ</u>			<u>ราคาไม่สมดุลย์</u>		
	ปริมาณ	ราคาต่อหน่วย	รวม	ปริมาณ	ราคาต่อหน่วย	รวม
งานตัดหินผุ	10,000	x 70	= 700,000	10,000	x 90	= 900,000
งานตัดหิน	1,000	x 100	= <u>100,000</u>	1,000	x 90	= <u>90,000</u>
			<u>800,000</u>			<u>990,000</u>

จากตารางข้างต้นเมื่อผู้รับเหมาตรวจสอบปริมาณงานต่าง ๆ ว่ามีรายการใดบ้าง ที่กรมทางหลวงกะปริมาณไว้ต่ำไปมาก ตนก็จะกำหนดราคาเสนอแต่พอควรสำหรับแต่ละรายการ เพื่อให้ยอดรวมของราคา เสนอมีโอกาสชนะการแข่งขันในการประกวดราคามากขึ้น และเมื่อได้ทำงานจริง อาจได้รับค่าจ้างมากกว่าที่เสนอ

ระยะเวลาประกาศเรียกประกวดราคา

โดยปกติกรมทางหลวงจะกำหนดระยะเวลาเรียกประกวดราคาประมาณ 15 วันถึง 1 เดือน แต่ปัญหาเกิดขึ้นเมื่องานเหล่านั้นประกาศเรียกประกวดราคาในระยะใกล้หมดงบประมาณแผ่นดินทำให้ระยะเวลาของการประกาศเรียกประกวดราคาล้นมาก หรือบางครั้งประกาศเรียกประกวดราคาแต่ไม่มีประกาศติดไว้ จนกระทั่งใกล้เวลาประกาศจึงจะมีการติดประกาศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้รับเหมาไม่ได้ออกไปสำรวจแหล่งวัสดุก่อนทำประกวดราคาเพราะเวลากระชั้นชิด ผู้รับเหมาจึงได้อาศัยข้อมูลจากแผนที่แหล่งวัสดุอย่างเดียว ผู้รับเหมาจะบวกราคาเสี่ยงภัยไว้สูง ราคาที่เสนออาจสูงเกินไปหรือในบางครั้งอาจทำให้การคิดราคาคิดพลาดไม่สามารถที่จะทำงานได้หากเป็นผู้ประกวดราคาได้ เพราะข้อมูลที่ได้น้อยเกินไปและไม่แน่นอน

การยกเลิกการประกวดราคา

ในการพิจารณาว่าจะรับราคาของผู้ใดหรือไม่นั้นคณะกรรมการเปิดของประกวดราคาได้ยึดถือราคากลางที่คณะกรรมการคิดราคากลางได้ประมาณขึ้นและส่งมอบแก่คณะกรรมการเปิดของในวันเปิดของประกวดราคา ในกรณีที่ผู้เสนอราคาต่ำสุดแต่ยังสูงกว่าราคากลางที่ตั้งไว้ คณะกรรมการเปิดของประกวดราคาต้องต่อรองราคาในรายละเอียดของค่างานแต่ละหน่วยที่ยังสูงกว่าราคากลางซึ่งในหลักเกณฑ์ว่าต่อรองราคาให้เท่ากับราคากลาง ในกรณีที่ผู้ประกวดราคาลดราคาลงให้บ้างแต่ยังสูงกว่าราคากลางอยู่จึงมีปัญหาในการพิจารณาว่าจะรับราคาที่ยังสูงกว่าราคากลางหรือไม่ ในกรณีเช่นนี้บางครั้งกรมทางหลวงยกเลิกการประกวดราคาที่สูงกว่าราคากลางโดยที่ไม่คำนึงถึงเหตุผลที่ทางฝ่ายผู้ประกวดราคาชี้แจง เช่น แหล่งวัสดุที่ระบุไว้ในแผนที่แหล่งวัสดุเข้าไปนำวัสดุมาใช้ไม่ได้ เพราะเป็นเขตหวงห้าม การจ้างแรงงานลำบากมากและมีค่าแรงสูงมากผิดปกติเพราะการขาดแคลนแรงงานเนื่องจากมีอุตสาหกรรมมากในย่านนั้น เป็นต้น ซึ่งทำให้ราคากลางที่ทางกรมทางหลวงคิดอาจจะไม่ถูกต้อง ควรที่จะปรับปรุงแก้ไขราคากลางใหม่แต่ทางกรมทางหลวงกลับยกเลิกการประกวดราคา โดยอ้างว่าราคากลางที่คิดไว้เหมาะสมแล้ว และเมื่อมีการประกวดราคาใหม่ปรากฏว่าราคาของผู้ประกวดราคาได้ครั้งหลังกลับสูงขึ้นกว่าการประกวดราคาครั้งแรก

ผู้มีสิทธิซื้อแบบประกวดราคา

กรมทางหลวงได้แบ่งประเภทของผู้รับเหมาที่มีสิทธิเข้าประกวดราคากับกรมทางหลวงไว้ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 แต่ในทางปฏิบัติบางครั้งผู้มีสิทธิซื้อแบบงานก่อสร้างเป็นผู้รับเหมาประเภท 1 บุรณะ หรือผู้รับเหมาประเภท 2 ก หรือผู้รับเหมาประเภท 2 ข เข้ายื่นประกวดราคาประเภทผู้รับเหมาประเภท 2 ก ได้ กรมทางหลวงอนุญาตให้ผู้รับเหมาต่างประเภทยื่นประกวดราคาได้ ทั้งนี้อาจจะเพื่อไม่ต้องการให้ผู้รับเหมารวมกันในการประกวดราคา แต่ในการพิจารณาคัดเลือกประเภทของผู้รับเหมาของกรมทางหลวงได้พิจารณาจากฐานะการเงินของกิจการ จากผลงานที่ปฏิบัติ จำนวนชนิดของเครื่องจักร แล้วจึงจัดลำดับประเภทให้ เมื่อผู้รับเหมาที่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กรมทางหลวงกำหนดไว้ให้ประกวดราคางานได้ เป็นผู้ประกวดราคาได้ จึงอาจเกิดปัญหาหรือผลเสียหายในการทำงานในอนาคต ไม่สามารถทำงานให้สำเร็จลุล่วงได้ เนื่องจากขาดแคลนทุนหมุนเวียน เครื่องจักร ฯลฯ